

Skriftlige indlæg fra Det Økonomiske Råds medlemmer

På de følgende sider er gengivet skriftlige indlæg fra medlemmer af Det Økonomiske Råd. Følgende medlemmer har ønsket at give skriftlige bidrag:

Finansministeriet	286
Miljøministeriet	287
Danmarks Nationalbank	288
Dansk Arbejdsgiverforening	289
Landsorganisationen i Danmark	290
Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund	293
Håndværksrådet	296
Landbrugsraadet, Dansk Familie Landbrug og Danske Andelsselskaber	299
Det Danske Handelskammer	300
Dansk Handel & Service	302
Finansrådet	304
Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd	306
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd	308

Finansministeriet

Profilen i konjunkturvurderingen forekommer overordnet set rimelig, om end på den vækstpessimistiske side givet de kraftige lempelser af den økonomiske politik i udlandet, den lave rente og den gode balance i dansk økonomi.

Det er en rimelig vurdering, at den aktuelle finanspolitik er passende. Forsøg på at imødegå en svag aktivitet i de nærmeste kvartaler kunne let efterfølgende fremstå som et mislykket forsøg på finanspolitisk finetuning.

For ledigheden forudsiges en umiddelbart forestående skarp vending til en historisk kraftig stigning på 30-35.000 personer i løbet af de kommende 12 måneder – efterfulgt af et næsten lige så kraftigt fald. Retningen på dette udsving, men ikke størrelsesordenen, forekommer sandsynlig.

Ved vurderingen af den aktuelt lave vækst bør ikke overses, at den har modstykke i et fald i arbejdstiden, samt at der i lyset af en meget kraftig produktivitetsstigning i 2000 kan have været et efterslæb for mange virksomheder med urealiserede ønsker om mere arbejdskraft ved indgangen til 2001. For de fire år 2000-2003 under ét forudsiger formandskabet produktivitetsstigninger væsentligt over niveauet de sidste 20 år.

Formandskabet vurderer mulighederne for vækst i arbejdsstyrken frem til 2010 til omkring 20.000 personer, hvilket er væsentligt lavere end den stigning på 85.000 personer, som ligger til grund for Danmark 2010-fremskrivningen og som blev nærmere analyseret i Finansredegørelse 2001.

Det ser ud til, at fremskrivningen af efterlønsbestanden er baseret på den historiske trend for deltagelsesfrekvensen og næppe har inddraget konsekvenserne ved en videreførelse af de kendte tilgangsfrekvenser fra de seneste år. Herudover forudsættes, at et antal personer fravælger efterløn til fordel for andre offentlige overførsler eller selvforsørgelse, hvilket ikke forekommer sandsynligt.

Endvidere forudsættes, at kun halvdelen af den stedfundne afdæmpning af tilgangen til førtidspensionen modsvares af større beskæftigelse. Umiddelbart medfører det en forskel på ca. 20.000 personer. Her kan fremhæves, at der i Finansministeriets opgørelse forudsættes en kraftig stigning i antal personer med fleksjob – netop som erstatning for førtidspension. Det giver et betydeligt positivt bidrag til den opgjorte arbejdsstyrke og beskæftigelse som efter alt at dømme kan forklare en væsentlig del af den nævnte forskel.

Fortsatte analyser af mulighederne for vækst i arbejdsstyrken er vigtige. Men formand-

skabets fremskrivning giver ikke umiddelbart anledning til at ændre vurderingen af, at en vækst på 85.000 er en realiserbar, om end ambitiøs, målsætning ved videreførelse af det nuværende regelsæt og en væsentligt forstærket administrativ indsats overfor forebyggelse af førtidspension og bedre integration af indvandrere.

Formandskabet har udarbejdet en omfattende analyse af indkomstfordelingen, som er grundig og rummer flere analytiske nyskabelser.

Rapporten konkluderer, at udviklingen i indkomstfordelingen i høj grad skyldes udviklingen i kapitalindkomsterne. Det er en rimelig konklusion men der savnes et fokus på de stærkt faldende renteudgifter blandt personer med høj indkomst og deres sammenhæng med reducerede muligheder for skattetænkning og skattereformernes styrkelse af incitamentet for boligejere til at øge opsparingen.

Rapporten omfatter denne gang et omfattende antal konkrete forslag til ændringer i den økonomiske politik, hvoraf mange ikke ligger i umiddelbar forlængelse af den politiske dagsorden. Det er imidlertid en del af formandskabets opgave at stille provokerende forslag med udgangspunkt i økonomiske analyser.

På flere områder kunne konsekvenserne af de konkrete forslag dog være belyst nærmere. F.eks. kan teksten læses som en ukritisk anbefaling af et beskæftigelsesfradrag, uanset at omfattende analyser af et sådant forslag har påvist problemer ifm. højere marginalskat, et mere kompliceret skattesystem og/eller betydelige ændringer i indkomstfordelingen. Problemerne er særligt store i et land som Danmark med en sammenpresset lønstruktur.

Miljøministeriet

Konjunkturvurderingen

Kapitel 1 om dansk og international konjunkturvurdering giver anledning til endnu engang at pege på spørgsmålet om hvordan den økonomiske udvikling påvirker miljøet og udnyttelsen af naturressourcer. Sagt med andre ord bør begrebet bæredygtig udvikling bringes i fokus. Vi skal sikre de økonomiske, sociale og miljømæssige ressourcer. Vi skal undgå kritiske påvirkninger af miljø, natur og sundhed.

En dansk strategi for en bæredygtig udvikling så dagens lys i juni 2001. Ifølge denne skal vi udvikle velfærdssamfundet og bryde sammenhængen mellem økonomisk vækst og miljøpåvirkning. I strategien peges bl.a. på følgende vigtige indsatsområder: Landbrug, industri, transport og energi, hvor vi skal blive bedre til at udnytte de naturlige ressourcer i produktionen. Samtidig skal vi finde løsninger på de udfordringer vi står over for i form

af stigende udgifter til pension, ældreomsorg, sundhedsvæsen mm.

Det er i den forbindelse væsentligt at kvalificerede vurderinger af vore resultater på disse område udarbejdes og offentliggøres.

Hvad angår miljøområdet, offentliggør Miljøministeriet årligt en række indikatorer som viser miljøets tilstand. Men der er også behov for at bringe mere direkte sammenhæng mellem den økonomiske udvikling og en bæredygtig udvikling - ja, de bør på længere sigt bringes til at hænge uløseligt sammen.

Et forsøg herpå gøres i den årlige miljøvurdering af finanslovsforslaget som i et vist omfang rummer sådanne vurderinger. Økonomisk Oversigt fra det tidligere Økonomiministerium har rapporteret og kommenteret udvalgte miljøindikatorer sammen med de økonomiske nøgletal. OECD planlægger nu at indarbejde rapportering af miljøindikatorer i sine landevurderinger.

Næste år vil der, i øvrigt mens Danmark har formandskabet i EU, blive sat internationalt fokus på bæredygtig udvikling på FN's verdensstopmøde i Johannesburg, Sydafrika.

Vi er altså ikke de eneste som anser løsningen af skismaet mellem økonomisk vækst og bæredygtig ressourceanvendelse som meget vigtig.

Danmarks Nationalbank

Konjunkturvurderingen viser et billede af dansk økonomi, som afspejler en overensstemmelse mellem de danske konjunkturbedømmere om den økonomiske situation.

Det må erkendes, at der på trods af den lempelige penge- og finanspolitik i USA og pengepolitik i Europa knytter sig betydelig usikkerhed til vurderingen, at væksten igen vil tage fart i løbet af 2002.

Der er god grund til at tilslutte sig synspunktet om, at der ikke er behov for yderligere lempelse af finanspolitikken. Der er fortsat et højt beskæftigelsesniveau, og inden for dele af den offentlige sektor er der mangel på arbejdskraft. Lønstigningstakten er stadig højere end i Euro-området.

I de kommende år vil demografien give et negativt bidrag til arbejdsstyrken. Det vil derfor stille betydelige krav til strukturpolitikken, hvis der skal sikres et stigende arbejdsudbud.

Den forholdsvis robuste konjunktursituation i Danmark skyldes bl.a. øgede markeds-

andele for den danske eksport. En forklaring på det er uden tvivl et mindre kapacitetspres på virksomhederne i takt med den afdæmpede indenlandske efterspørgsel; en anden at den danske eksport er mindre konjunkturfølsom end andres landes, jf. Nationalbankens seneste kvartaloversigt. De dybereliggende årsager er ikke fuldt kendte, men centrale elementer er formentlig medicinalindustrien, vindmølleindustrien og landbruget, brancher, der fylder meget i Danmark, og ikke umiddelbart er udsat for samme konjunktursvingninger som anden industriproduktion.

Rentegarantierne er uhensigtsmæssige, men det må understreges, at det er kontraktlige forpligtelser, selskaberne frivilligt har påtaget sig og derfor er forpligtede til at overholde. Valget mellem aktier og obligationer er ikke entydigt, men må henvises til en konkret vurdering.

Afsnittet om ulighed mangler et internationalt sideblik. I hvilket omfang afviger Danmark fra andre OECD-lande og hvilke konsekvenser kan en eventuel stigende afvigelse få for dansk økonomi.

Dansk Arbejdsgiverforening

Rapportens prognose viser på linje med andre prognoser, at væksten både i Danmark og i udlandet er gået i stå.

På kort sigt vil ledigheden stige og den private beskæftigelse falde. Det gælder især i 2002, hvor den private beskæftigelse forventes at falde med 19.000 personer. At arbejdsmarkedet selv i en periode med lav vækst er presset og virksomhedernes konkurrenceevne forværres yderligere vidner om store uløste problemer i arbejdsmarkedspolitikken. Det bebudede stop for nye beskæftigelsesskatter og -afgifter vil på den ene side medvirke til et lidt mindre tab af konkurrenceevne og beskæftigelse. På den anden side vil en udvidelse af barselsmulighederne trække yderligere i den forkerte retning.

Rapporten indeholder mange præcise anbefalinger for arbejdsmarkedspolitikken. Anbefalingerne bundes i en bekymring for den fremtidige arbejdsstyrke- og beskæftigelsesudvikling, som DA fuldt ud deler. Havde analyserne i stedet for at kigge 10 år frem i tiden skuet 20, 30 eller 40 år frem, ville problemerne være endnu større.

Uden slagkraftige initiativer, der øger de økonomiske incitamenter til beskæftigelse, opstramninger i det "gavmilde tilbagetrækningssystem" og styrket integration af indvandrere og efterkommere, vil fundamentet for velfærdsstaten blive alvorligt svækket. Uden arbejdsmarkedspolitiske stramninger vil det blive nødvendigt med enten markante offentlige udgiftsreduktioner eller skattestigninger.

I rapporten forventes arbejdsstyrken frem til 2010 at vokse med 20.000 personer. Dette skøn finder DA meget optimistisk. Det vil bl.a. forudsætte, at det i langt højere grad end i dag lykkes at integrere indvandrere på arbejdsmarkedet. Det vil kræve nye initiativer. Forhåbentlig vil også faldende tilgang til førtidspension bidrage til stigende arbejdsstyrke. Ud fra en økonomisk betragtning kan gevinsten dog næppe omsættes fuldt ud i vækst og ordinær beskæftigelse, da en stor del af målgruppen formentlig vil opnå ansættelse på særlige vilkår med nedsat arbejdstid og offentlige løntilskud mv.

DA har kunnet spore en foreløbig og beskeden effekt af de nye efterlønsregler, som dog ikke vil kunne forhindre fortsat store stigninger i antallet af efterlønsmodtagere. DA er helt enig med Formandskabet i, at personer med fuld arbejdsevne, der ønsker tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, selv bør betale de fulde omkostninger. Højere efterlønsalder er en meget simpel og direkte måde at sikre dette på.

Herudover åbner der sig spændende muligheder i forbindelse med EU's udvidelse mod øst. Ikke mindst peger rapportens analyser i retning af et betydeligt arbejdsstyrkepotentiale i forbindelse med indvandring af velkvalificeret arbejdskraft fra de nye medlemslande. Det er afgørende, at det fremover bliver attraktivt for velkvalificeret arbejdskraft at bo og arbejde i Danmark – uanset nationalitet og etnisk oprindelse.

Analyserne af indkomstfordeling og -ulighed viser, at den økonomiske lighed herhjemme er høj, især, når den måles over et livsforløb. Det er en vigtig erkendelse. Meget af den bekymring, som kendetegner den fordelingspolitiske debat, er således efter DA's opfattelse ubegrundet. Formandskabets ønske om at opnå endnu mere lighed er derfor uforståeligt. Med den ekstremt lige indkomstfordeling i Danmark, er der efter DA's opfattelse ikke behov for flere lighedsskabende eksperimenter. Sådanne kan ikke undgå yderligere at forvride de økonomiske mekanismer, som skal sikre økonomisk vækst og fremgang.

Det vigtigste mål er at øge det samlede arbejdsudbud og at sikre dets kvalitet gennem bl.a. de rigtige uddannelsesvalg og -kompetencer. DA havde derfor hellere set et katalog af forslag, der uden nævneværdige fordelingsmæssige virkninger reducerer de økonomiske forvridninger, som i dag blokerer for vækst og beskæftigelse.

Landsorganisationen i Danmark

De aktuelle økonomiske udsigter

LO finder, at rapportens billede af udsigterne for dansk økonomi er nogenlunde dækkende – om end vurderingen af den indenlandske efterspørgsel vanen tro ser noget pessimistisk ud.

Overordnet set vurderer Formandskabet, at den danske finanspolitik, som den blev fremstillet i den tidligere regerings oktober-redegørelse, er passende. Det til trods for, at DØR's prognose indebærer, at ledigheden vokser med 32-33.000 personer fra nu af og et år frem. Man kan derfor spørge, hvor meget ledigheden skal vokse, før Vismændene finder, at der er behov for at lempe den økonomiske politik.

Hvis rapportens prognose bliver aktuel for arbejdsmarkedsområdet, er LO af den opfattelse, at der bør ske en vis lempelse af finanspolitikken. Der er ingen tegn på, at dansk økonomi er på vej ud over kapacitetsgrænsen, og derfor skal finanspolitikken slækkes i nedgangstider – præcis som det er vigtigt, at den bliver strammet i opgangstider.

Rentegaranti

Rapporten berører også et pensionsrelateret spørgsmål – nemlig rentegarantierne – som rapporten finder modarbejder fornuftige investeringsbeslutninger. Det anbefales at afvikle brugen af garanterede renter i pensionselskaberne, uden at metoden nærmere er konkretiseret.

Anbefalingen fremsættes uden en forudgående analyse af pensionsmarkedet og er derfor ikke videre anvendelig, fordi den som følge af det manglende analytiske fundament, savner dybde. De rentegarantier, som især giver problemer er de ældre meget høje garantier, som blev afgivet, da renteniveauet var langt højere end i dag. Disse garantier kan ikke umiddelbart afvikles – heller ikke via lovgivning.

Der er i 1990'ne sket en betydelig ændring af rentegarantierne. For det første gennem Finanstilsynets nedsættelse af den maksimale grundlagsrente, og for det andet, fordi flere af de nye store arbejdsmarkedspensioner på LO-området anvender tidsbegrænsede garantier eller garantier med klausuler.

Denne udvikling er ensbetydende med, at rentegarantierne vil opleves mindre snærende i takt med at de nye indbetalinger vægter tungere i pensionsformuen. Set på den baggrund burde rapporten snarere sætte fokus på forvaltningen af garantisystemet, som for at fungere fordrer, at selskaberne opbygger tilstrækkelige reserver til at modstå ændringer i kurs- og renteniveau. Det er Finanstilsynets opgave at overvåge, at "prudent man" princippet bliver efterlevet. LO anbefaler, at man støtter sig til beskrivelsen af rentegarantisystemet, som er givet i Pensionsmarkedsrådets rapporter (f.eks. Pensionsmarkedsrådet (2001) s. 65-74).

Fagbevægelsens nuværende og fremtidige rolle

LO sætter pris på den interesse, Formandskabet har vist over for fagbevægelsens rolle i denne rapport.

Formandskabet stiller dog spørgsmål ved berettigelsen af fradraget for faglige kontingenter. Andet steds i oplægget (s. 96) kan man f.eks. læse, at en øget integration af indvandrere kræver en betydelig indsats bl.a. af arbejdsmarkedets parter. En sådan rolle vil jo blive svær at løfte, hvis arbejdsmarkedets parter svækkes. Det kan konstateres, at diskussionsoplægget fremstår vaklende i sine betragtninger på dette område. LO er ikke overraskende af den opfattelse, at stærke organisationer på arbejdsmarkedet er en forudsætning for et godt aftalesystem og dermed den danske model, som i tidens løb har givet lønmodtagerne gode løn- og arbejdsvilkår. Svækkes fagforeningerne, viser de internationale erfaringer, at en aftalt mindsteløn erstattes med en lovbunden.

I kapitel III findes en noget mangelfuld og lemfældig analyse af status og udvikling for dansk og europæisk/international fagbevægelse.

Man viderebringer tal over overenskomsternes dækningsgrader (Tabel III.19) for Danmark for 1994, som ens egen kilde (OECD (1997) s. 86) bemærker adskiller sig betydeligt fra tidligere undersøgelser, og som nyere undersøgelser (Scheuer & Madsen (2000)) påviser metodologiske fejl i. De nye tal viser en overenskomstdækningsgrad på 83 pct. for 2000. Det indebærer i kombination med brødteksten under tabel III.19, at man undergraver den konklusion, man forsøger at præsentere i første afsnit på side 250.

Desuden er udsagnet om mere decentrale forhandlinger i 1990'erne (s.248) ikke dokumenteret. Den afgørende ændring skete i 1987. Men muligvis overses det, at der er forskel på forhandlings- og lønsystemer. Udviklingen i 1990'erne er sket i lønsystemerne i de enkelte overenskomster, hvor færre nu aflønnes på normallønssystemer.

LO mener, at første sætning i nederste afsnit på side 247 vidner om en overforsimpling af problemstillingerne. Det bekymrer, man ikke er nået længere i opfattelsen af fagforeninger, end den som udtrykkes i Calmfors & Driffill (1988), når den bog, som er kilden bag data i tabel III.20 (Boeri et al. (2001) s. 86-97) giver en meget mere nuanceret og up-to-date behandling af emnet. Det kunne også have været med til at inspirere til en mere nuanceret konklusion på side 250.

Endelig vil LO gerne understrege, at Sverige ikke har eksplicitte "europæiske normer" for lønudviklingen, som det fejlagtigt fremføres på side 252.

LO finder, at denne del af rapporten i sin forberedelse med fordel kunne have inddraget allerede eksisterende viden hos en række af Det Økonomiske Råds medlemmer, så betydningen af f.eks. 3-partsforhandlinger (som tillige omtale i Boeri et al. (2001) s. 75-79) og andre lignende elementer var blevet inkluderet. Vi skal opfordre til, at dette bliver gjort i fremtiden.

Litteratur

Boeri et al. (eds) (2001) "The Role of Unions in the Twenty-First Century", Oxford University Press.

Calmfors, Lars & J. Driffill (1988) "Bargaining Structure, Corporatism and Macroeconomic Performance", Economic Policy, vol. 3 no. 1, s. 13-47.

Madsen, Morten (2000) "Tendenser i lønmodtagernes faglige organisering" i LO-Dokumentation nr. 2 / 2000 s. 99-121.

OECD (1997) "Employment Outlook, 1997", Paris.

Pensionsmarkedsrådet (2001) "Rapport fra Pensionsmarkedsrådet 2000/2001", Finanstilsynet, København.

Scheuer, Steen & Morten Madsen (2000) "Mod en ny balance mellem kollektivism og individualisme" i LO-Dokumentation nr. 2 / 2000 s. 5-52.

Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund

Konjunktursituationen

HK noterer sig Formandskabets vurdering af, at der er dårligere økonomiske udsigter. HK hæfter sig især ved, at ledigheden forventes at stige i 2002 med op mod 20.000 personer, hvilket er et afgørende brud med de senere års fald. Det får HK til at advare kraftigt imod de store besparelser på aktiveringsindsatsen, som VK-regeringen har annonceret. Det vil efter HK's opfattelse øge risikoen for strukturelle problemer på arbejdsmarkedet. HK støtter, at arbejdsmarkedspolitikken reformeres ud fra de linier, som den forrige regering foreslog i sit udspil til en ny aktiv arbejdsmarkedspolitik, herunder at aktiveringskravene gøres mere fleksible.

Arbejdsstyrken

Formandskabet peger på, at en af de største udfordringer i de kommende år bliver at øge arbejdsstyrken. Det er HK enig i. HK er derimod uenig i de indgreb, som Formandskabet anbefaler for at øge arbejdsstyrken.

Formandskabet foreslår bl.a. at afskaffe efterlønnen for 60-61-årige og derved udskyde den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder. Efterlønsreformen skal have tid til at virke. Reformen blev som bekendt først vedtaget i 1999. Nye forslag om efterlønnen vil kun bidrage til at øge usikkerheden og eventuelt til hamstringseffekter.

Analysen af tilbagetrækningsalderen for HK-medlemmer viser således, at ikke blot økonomiske incitament har betydning for tilbagetrækningsalderen. Andre forhold, der også er vigtige¹, er:

- Muligheden for nedsat arbejdstid
- Mindre fysisk belastende arbejde
- Respekt og accept fra arbejdsgiver og kolleger

Så længe der ikke er indarbejdet en kultur på arbejdspladserne, hvor seniormedarbejderne reelt får mulighed for at arbejde i mindre omfang, betyder det, at valget for mange står mellem fuldtidsarbejde eller intet arbejde. Denne kultur medfører tidligere fratreden fra arbejdspladsen.

Rapporten nævner i analysen af arbejdsstyrkeudviklingen ikke indsatsen for at mindske sygefraværet på arbejdspladserne. Det er lidt bemærkelsesværdigt, eftersom netop dette indgik med en vis vægt i DØRs rapport fra foråret 2000 i kapitlet ”marginalisering og udstødelse”.

Fravær kan efter HK’s opfattelse mindskes på flere måder. Dels vil en generel bedring af arbejdsmiljøet mindske sygefraværet, men derudover er det vigtigt at pointere, at faktorer som jobtilfredshed, indflydelse på eget arbejde og medarbejderuddannelse har særdeles stor betydning for fraværets omfang.

I analysemateriale til HK’s kongres 2001 blev det således påvist ved hjælp af materiale fra Socialforskningsinstituttet, at fraværet er halvt så stort på arbejdspladser, hvor der pågår medarbejderuddannelse – i forhold til arbejdspladser, som ikke uddanner sine ansatte².

HK savner generelt en kobling i afsnittet om arbejdsstyrken til betydningen af voksen og efteruddannelse. Det er således HK’s opfattelse, at voksen- og efteruddannelse vil kunne påvirke tilbagetrækningsalderen i opadgående retning.

Arbejdsstyrke og integration af indvandrere og efterkommere

Det er HK’s opfattelse, at indvandrere og efterkommere udgør en stor ressource for arbejdsmarkedet, som vil kunne bidrage positivt til at øge arbejdsstyrken, forudsat at erhvervsfrekvenserne bringes i vejret. HK er helt enig med Formandskabet i, at en

¹ Kilde: COWI – september 2000: ”Hvordan afholdes ansatte fra tidlig tilbagetrækning? – en undersøgelse blandt medlemmer af HK” – Delrapport fra PASTA-projektet – Prioritering af seniorpolitiske tiltag på arbejdspladserne.

² ”Portræt x 375.000 – mennesker, arbejdsliv og meninger”, HK 2001.

forøgelse af erhvervsdeltagelsen vil kræve en betydelig indsats fra både de offentlige myndigheder og arbejdsmarkedets parter. HK finder det derfor også betænkeligt, at den nye regering har forsøgt at isolere den arbejdsmarkedspolitiske indsats over for indvandrere og efterkommere i et særligt ministerium.

Det kan således konstateres, at styrket integrationsindsats samt sager vedrørende arbejdsmarkedspolitiske initiativer for indvandrere og flygtninge er flyttet fra arbejdsministeriet til det nye ministerium for flygtninge, indvandrere og integration. Det er imidlertid afgørende, at arbejdsmarkedets parter inddrages i fuldt omfang i arbejdet med at styrke integration, samt at der som udgangspunkt ikke gøres unødvendigt forskel på danskere og indvandrere. Der er en lang række opgaver, som skal løses. Det drejer sig bl.a. om sikring af flere praktikpladser til personer med anden etnisk baggrund.

HK har desuden bemærket sig de meget interessante resultater i kapitlet om ulighed og omfordeling i Danmark. Det er særdeles interessant, at efterkommere af indvandrere fra mindre velstående lande som helhed klarer sig lige så godt i uddannelsessystemet som danskere med lignende social og økonomisk baggrund.

Det grundlæggende problem er ikke, at efterkommere klarer sig specielt dårligt i det danske uddannelsessystem. Problemet er derimod, at forældrene er dårligt uddannede, hvilket med hensyn til uddannelsesvalg smitter af på deres børn. Det vises således i analysen, at forældrenes uddannelse synes at have stor betydning for børnenes uddannelse. Den sociale arv med hensyn til valg af uddannelse er således betydelig. Formandskabet stiller ligefrem spørgsmålet, om ikke den sociale mobilitet i uddannelse er så lav, at det indikerer en uhensigtsmæssig udnyttelse af intelligensreserven. Det er en stor udfordring for såvel de offentlige myndigheder som for arbejdsmarkedets parter.

Et vigtigt bidrag til at forøge den sociale mobilitet målt ved uddannelse er efter HK's mening ud over gode grunduddannelser også omfang og indhold af voksen og efteruddannelse, herunder af indvandrere. En forbedring på dette område vil i et længere perspektiv have en positiv indflydelse på arbejdsstyrken.

Ulighed og omfordeling i Danmark

Der er mange interessante betragtninger og analyser i dette kapitel.

HK har særlig bidt mærke i afsnittet om livsindkomster, hvor der er foretaget beregninger af livslønnen for hhv. mænd og kvinder med de samme uddannelser. Beregningerne (se tabel side 182) viser, at der er stor forskel på livsindkomsten for mænd og kvinder, også når der er taget hensyn til perioder med ledighed m.v. En del af forskellen kan forklares med, at mænd og kvinder med en given uddannelse arbejder inden for forskellige brancher og har forskellige arbejdsopgaver. Formandskabet skriver imidlertid også, at

”det kan ikke udelukkes, at de konstaterede løn- og beskæftigelsesforskelle mellem kvinder og mænd delvist skyldes forskelsbehandling, men det er ikke muligt at vurdere betydningen af denne faktor ud fra beregningerne i dette kapitel”. Da Formandskabet påviser, at der er endog meget store forskelle i livsindkomster mellem mænd og kvinder for mange forskellige uddannelsesretninger, vil HK opfordre Det Økonomiske Råd til at analysere disse forskelle nøjere.

Globalisering og det danske arbejdsmarked

HK har læst afsnittet med stor interesse. Det er indlysende, at globaliseringen vil give anledning til store udfordringer for det danske arbejdsmarked. Uddannelse vil komme til at spille en helt afgørende rolle for Danmarks muligheder for at fastholde en høj beskæftigelse og i sidste ende bevare velfærdssamfundet.

Der gøres flere steder i rapporten en række overvejelser omkring fagbevægelsens rolle og betydning, herunder i global sammenhæng, herunder fagforeningernes muligheder for at varetage medlemmernes interesser. Den diskussion er flere steder lidt unuanceret for at sige det mildt. Selvfølgelig arbejder HK og andre fagforeninger for at sikre medlemmer, ledige som beskæftigede, de til en hver tid bedst mulige løn- og arbejdsforhold. Men dagsordenen er bredere og mere langsigtet.

Uddannelse og løbende opkvalificering af medlemmerne, der kan sikre medlemmernes konkurrencekraft på arbejdsmarkedet er en vigtig faglig opgave i HK. Når HK lægger vægt på, at arbejdsmiljøet skal være i orden, sker det selvfølgelig af hensyn til det enkelte medlem. Dårligt arbejdsmiljø vil endvidere have effekt på arbejdsudbudet på lidt længere sigt. HK har også en vigtig opgave med henblik på etableringen af det rummelige arbejdsmarked og sikring af integration af indvandrere og flygtninge på det danske arbejdsmarked.

Endelig er HK og resten af fagbevægelsen sammen med arbejdsgiverforeninger med til at løse mange af de konflikter, der kendetegner andre arbejdsmarkeder. Når man læser rapporten, får man indtryk af, at det alene er lønmodtagersiden, der er organiseret. Alternativet til fagbevægelsen er mere lovgivning, som man kender det fra andre EU-lande.

Håndværksrådet

Konjunkturvurdering

Med de mange negative meldinger internationalt har vores medlemmer i såvel industrien som byggeriet har negative forventninger til den nært forestående tid. Håndværksrådet er enig i, at industrivirksomhedernes - trods svagt vigende ordreindgang - holder på

medarbejderne i forventning om en snarlig vending i den internationale økonomi. Vi har dog allerede nu set et vist fald i industribeskæftigelsen fra 2. til 3. kvartal.

Vores vurdering af byggebeskæftigelsen er lidt mere pessimistisk end formandskabets. Vi er enige i, at renten holder gang i boligbyggeriet. De historisk lave renter, som af mange opfattes som midlertidige, kan fremrykke mange hushandler og køb af nybyggede boliger. Derfor kan tilbagegangen i nybyggeriet blive større i 2002, end hvad der med vedtagelse af boligpakken umiddelbart synes oplagt, især – naturligvis – hvis bygge-renterne atter stiger.

Formandskabets målsætning om at få hævet ejendomsværdiskatten er med regerings-skiftet urealistisk. Den aktuelle beskatning af ejerboliger bekymrer heller ikke Håndværksrådet, nu hvor prisudviklen på boligmarkedet er afdæmpet. Forskellen i beskatning efter købstidspunktet og velstående pensionisters ejendomsskatteabat virker dog uhensigtsmæssig. Med udsigt til konjunktuel nedgang i byggeaktiviteten, er der god plads til en boligpakke, som på sigt vil afhjælpe den mangel på boliger, som befolkningen oplever, vi har. Det er ikke antallet af støttede boliger, men fordelingen af dem og subsidiets størrelse, der bør sættes under lup i de kommende år.

Formandskabets fremskrivning af arbejdsstyrken til 2010 fører efter Håndværksrådets vurdering til den konklusion, at der er et presserende behov for forbedret integration og flere uddannelses tilbud til nydanskere. Det er afgørende, at vi også i virksomhederne gør en indsats for bedre integration.

For det andet skal fremtidige skattelettelser give et bedre økonomisk incitament til at tage arbejde – ikke mindst for de lavtlønnede grupper. Vi ser i Håndværksrådet en mulighed i at sænke arbejdsmarkedsbidraget for de førsttjente kroner. Vi er enige i, at arbejdsdygtige personer, der ønsker tidlig tilbagetrækning, i stigende grad selv må finansiere dette, ligesom der heller ikke bør være tvivl om, at det offentlige må tage hånd om dem, der reelt er nedslidte. Det er nok lidt tidligt at gennemføre endnu en reform af efterlønnen, men vi er enige i retningen for de reformer, formandskabet foreslår.

Ulighed og omfordeling i Danmark

Med hensyn til formandskabets udmeldinger om økonomisk ulighed er vi enige i, at en forhøjelse af grænsen for, hvem der betaler topskat, kan være med til at øge arbejdsudbuddet. Om finansieringen skal findes ved at hæve topskatten er et spørgsmål, vil vi lade stå åbent. Det bør tilføjes, at en højere topskatteprocent ikke kun vedrører dem, der rammes af den, men også de mange, der gennem iværksætterier og øget arbejdsudbud kan se frem til en hårdere marginal beskatning.

Det er en spændende konklusion, at den økonomiske lighed i Danmark set over et

livsforløb er meget høj. Vi deler i Håndværksrådet det politiske mål, at omfordeling skal sikre de svagest stillede en ordentlig tilværelse, og der er da heldigvis kun meget få, der set over et livsforløb er ”fattige” i Danmark. Vi mener også overordnet set, at sociale ydelser så vidt muligt skal målrettes de personer, der har størst behov for dem. Vi kan derfor støtte formandskabets forslag om en bruttoficering af børnechecken og børnebidraget, selvom vi er opmærksomme på, at det kan give nogle problemer vedr. marginalbeskatning.

Generelt har stor lighed dog også nogle negative konsekvenser. Det er fx uhensigtsmæssigt, hvis studieårene på lav indkomst ikke resulterer i en indkomstforbedring senere hen på arbejdsmarkedet. Afkastet synes at være meget lille for nogle typer af uddannelser, og det kan være med til at fastholde folk i en tilværelse uden uddannelse. Vi er enige i, at uddannelsesstøtten kan ses i sammenhæng med marginalbeskatningen, men marginalbeskatningen må omvendt ikke udhule incitamentet til at tage en uddannelse.

Helt tilsvarende skal der være et fornuftigt økonomisk incitament til at starte egen virksomhed eller overtage en eksisterende virksomhed. Tilværelsen som selvstændig erhvervsdrivende er meget tidskrævende, mens afkastet – for mange – er forsvindende lille. Formandskabet er inde på, at fraværd af et offentligt sikkerhedsnet for selvstændige erhvervsdrivende kan forringe tilskyndelsen til at blive selvstændig. Det er Håndværksrådet meget enig i. Velfærdsgoder som syge- og arbejdsskadedækning bør i nær fremtid udvides, så selvstændige erhvervsdrivende omfattes i samme grad som lønmodtagere. Det er nødvendigt for at forbedre incitamentet til at starte ny virksomhed.

Globalisering og det danske arbejdsmarked

Det er positivt at konstatere, at dansk eksport er gået relativt frem i 2001 trods en vigende lønkonkurrenceevne. Det går naturligvis ikke i længden, men vidner – som formandskabet også er inde på – om, at varesammensætningen i dansk eksport er god. Det er således ikke altid lykken at satse på en omlægning af produktionen mod nye højprofilerede varer. Både den svenske og den finske økonomiske situation vidner om, hvor sårbar økonomien i så fald kan blive.

I kapitlet om globalisering lægger formandskabet også op til, at Danmark kan tiltrække forskningstunge virksomheder gennem en øget satsning på såvel privat som offentlig forskning. Det bør efter Håndværksrådets vurdering gå hånd i hånd med en satsning på vidensspredning til det brede erhvervsliv. Mindre virksomheder har ligesom de større brug for rådgivning og fornuftige finansieringsmuligheder.

Herudover er der brug for en målrettet indsats, der kan stimulere, at flere danske virksomheder kommer ud på eksportmarkederne. I den sammenhæng er det værd at bemærke, at Det danske Eksportråd netop har færdiggjort en analyse, der viser, at

eksportpotentialet hos små og mellemstore virksomheder er på omkring 28 mia. kr. Initiativer rettet mod de mindre virksomheder kan derfor vise sig at være en god investering for Danmark.

Landbrugsraadet, Dansk Familie Landbrug og Danske Andelsselskaber, v. Peter Gæmelke

Økonomiske anbefalinger

Jeg deler formandskabets overordnede vurdering af dansk økonomi, og der er næppe tvivl om, at Danmark har et fornuftigt samfundsøkonomisk råderum til at klare de udfordringer, som den nuværende afmatning i den internationale økonomi giver os.

Eksporten venter dog at følge den internationale afmatning. Derfor er det glædeligt, at landbrugseksporten i år ventes at ligge 8 mia. kr. over eksporten i 1999. Det viser det fornuftige i at satse bredt i erhvervspolitikken, fremfor at satse smalt på konjunkturfølsomme vækstområder i dansk erhvervsliv.

Situationen afspejler dog også, at vi i de senere år kun har kunnet bevare vores konkurrenceevne som følge af en svækket effektiv kronekurs, eftersom lønudviklingen langt har overgået lønudviklingen i udlandet og produktivitetsudviklingen. Med udsigten til, at væksten i Euroland overgår væksten i USA, er det meget sandsynligt at euro og krone igen styrkes. Derved vil Danmark tabe konkurrenceevne. De senere års lønudvikling kan ikke fortsætte.

Signalet til den nye regering må derfor være, at der hurtigst må gennemføres nødvendige reformer, der kan afvikle flaskehalse og sikre tilgangen til arbejdsmarkedet. Som der peges på i oplægget, må det ligge lige for at nyttiggøre immigranternes kvalifikationer på arbejdsmarkedet.

Så er det åbenbart blevet kutyme, at formandsskabet i sine rapporter anbefaler at øge beskatningen af jord. Det er ikke rimeligt, at landbruget gennem øget jordskatter, som foreslået, skal betale for nedsættelse af indkomstskatterne. Når nu formandskabet i den sammenhæng taler om diskriminering, så mener jeg, at den væsentligste diskriminering ligger i, at landbruget som det eneste erhverv skal betale skat af kapitalapparatet.

I øvrigt er argumentet om, at øgede skatter på jord og fast ejendom gavner førstegangskøbere noget søgt i betragtning af, at det er den samlede betaling af skatter og renter, der indgår i fastsættelsen af prisen på en ejendom i markedet. Jeg er derfor uenig i, at øgede skatter på jord og fast ejendom er en fordel for førstegangskøbere.

Globalisering og det danske arbejdsmarked

Hidtil har dansk landbrug været i stand til at udnytte de muligheder, som globaliseringen har medført. Vi importerer foderstoffer fra Nord- og Sydamerika og eksporterer fødevarer til mere end 150 lande i verden. Vi tror, at en afbalanceret liberalisering og globalisering er en fordel for os. Jeg mener derfor, det er væsentlig at sætte fokus på globaliseringen, ikke mindst i lyset af de mange misforståelser og fordomme, der hersker om globaliseringens betydning for velfærden.

Det undrer mig dog såre, at der konkluderes på betydningen af liberaliseringen af landbrugspolitikken for arbejdsmarkedet og for u-landene, uden at disse effekter overhovedet er behandlet i analysen. Det er unuancerede konklusioner på komplekse spørgsmål. Fødevarerektoren i Danmark er p.g.a. det høje lønniveau karakteriseret ved at være kapitalintensivt. Derfor vil liberalisering af landbrugspolitikken have mindre betydning for efterspørgselen efter ufaglært arbejdskraft i Danmark end i mange andre lande. Vedrørende u-landene og Østeuropa vil jeg gøre opmærksom på dobbelt 0- og "Anything but arms" aftalerne, der har givet disse lande udvidet adgang til EU-markederne. Må jeg derfor bede om, at man fremover konkluderer og anbefaler på baggrund af de analyser, der rent faktisk foretages i rapporten.

Det Danske Handelskammer

Handelskammeret er glad for den nye rapport fra formandskabet. Vi mener at den kan medvirke til en ny og fordomsfri debat om det danske samfund.

Dansk og international konjunkturvurdering

Handelskammeret er enig i formandskabets vurdering af at vækstafmatningen når sit lavpunkt i år, og at væksten allerede næste år langsomt begynder at stige. Handelskammeret forventer dog at væksten tidligst vil sætte ind i andet kvartal 2002.

Helt afgørende bliver det at forbrugertilliden vokser, og at det private forbrug sætter gang i den indenlandske efterspørgsel. Chancerne for at dette snart sker er helt pæne. Særligt to faktorer tyder på øget privat efterspørgsel: Dels ligger forbrugerne inde med midler fra det udskudte forbrug. Og dels har efterårets nye konverteringsbølge kombineret med betydelige friværdier øget husholdningernes likviditet.

Aktuel økonomisk politik

Handelskammeret deler formandskabets bekymring over udviklingen i arbejdsstyrken. Det er bare synd at nogle af forslagene som formandskabet kommer med, er politisk utopi. Den nye regering har bundet sig til ikke at ændre efterlønnen og et jobfradrag

kommer nok heller ikke på tale. Til gengæld er vi meget enige med formandskabet i at vi skal have gang i integrationen på arbejdsmarkedet, og det tror vi også regeringen er indstillet på.

Formandskabets forslag om skattenedsættelser ligger på linje med Handelskammerets forslag om at hæve grænsen for hvornår man skal betale mellem- og topskat.

Ulighed og omfordeling i Danmark

Analysen af livsindkomster afslører at kun meget få borgere – omkring 3 ud af 1.000 personer – har haft lavindkomster i mere end 40 procent af deres liv. Resultatet er at uligheden i Danmark reelt kun er halvt så stort når der justeres for livsindkomsten. Det bør give anledning til at revurdere omfanget af de mange mekanismer til omfordeling som velfærdssystemet i dag er tilplastret med. I stedet for at hjælpe alle, bør man koncentrere sig om de få der virkelig er ramt af ulighed.

Weekendavisen skrev fornylig om forskellen mellem USA og EU. Mens 70 procent af amerikanerne svarer at de fattige er fattige, fordi de er dovne, mener 70 procent af tyskerne at det er samfundets skyld at de fattige er fattige, ikke at de er dovne. Så kan man jo diskutere faktorernes orden når man ser på forskellen i omfordeling mellem USA og EU. Er det befolkningens mening der skaber systemet, eller er det systemet der påvirker holdningen.

Globalisering og det danske arbejdsmarked

Handelskammeret vil gerne rose formandskabet for at tage globalisering op da vi ser dette tema som en af de største erhvervspolitiske udfordringer i nyere tid.

Handelskammeret savner dog erhvervspolitiske anbefalinger der kan styrke Danmarks position i den stigende globalisering. Det ville være oplagt at komme med vurderinger over de sektorer og arbejdstyper der berøres mest af globaliseringen, samt hvilke redskaber der burde indgå i fremtidens erhvervspolitik. Vismændene plejer ikke at være bange for at sige rå for usødet, og vi kunne derfor godt tænke os at der blev peget på hvilke erhverv der bliver mest presset af globaliseringen.

Uddannelsesniveaues betydning berøres men kun overfladisk. Vi ser uddannelsesniveaulet som en afgørende faktor i den indbyrdes konkurrence landene imellem. Derfor kunne vi ønske at dette område blev væsentligt mere belyst.

Analysen kommer heller ikke ind på de muligheder der ligger i den større internationale arbejdsdeling. Fx betyder den forbedrede logistik og øgede brug af linietrafik at virksomhederne kan udnytte potentialet fra lavtlønslandene optimalt. Det stigende brug af containere, der nærmest har elimineret transportomkostningerne, er en afgørende

faktor for hele verdenshandelen og for produktionsmønstrene globalt. Det koster fx kun 1,50 kroner at sende et par sko der koster 800 kroner, de 20.000 km fra fabrikken i Fjernøsten til butikkerne i Europa.

Dansk Handel & Service

Konjunkturvurderingen

Dansk Handel & Service deler i store træk Formandskabets vurdering af udviklingen i dansk økonomi. Vi hæfter os også denne gang ved privatforbruget, hvor prognosen igen er nedjusteret, denne gang for 2002. Skønnet for 2001 er stort set fastholdt, men det indebærer nulvækst i 2. halvår, hvilket måske er for optimistisk set i lyset af 3. kvartal. Skønnet for 2002 er derimod nedjusteret markant til 1,3 pct. fra majprognosens 2,4 pct.

Samtidig med det fortsat dystre billede for privatforbruget er det tankevækkende, at det netop er de danske forbrugere, der skal trække den samlede økonomi i gang til næste år. Privatforbruget står for halvdelen af efterspørgslen i økonomien, og det er derfor afgørende for den samlede vækst, at de danske husholdninger øger efterspørgselen.

Formandskabet fremhæver den større usikkerhed i prognosen som følge af den sårbare internationale situation. Dansk Handel & Service er enige i, at situationen i udlandet er vigtig for de danske vækstudsigter. Risikoen for en længere international lavvækstperiode er ikke ubetydelig, hvilket kan ramme den danske vækst yderligere via et større fald i beskæftigelsen. Den internationale handel kan derved medvirke til, at væksten i den danske økonomi bliver endnu mere afhængig af privatforbruget.

Dansk Handel & Service er enige med Formandskabet i, at den aktuelle svagt lempelige finanspolitik er fornuftig, hvis prognosens vækstbillede holder, og at en konjunkturmæssig forværring vil kræve yderligere lempelser. Dansk Handel & Service støtter også fuldt og helt Formandskabets synspunkt om, at alle økonomisk-politiske tiltag skal understøtte de langsigtede strukturelle udfordringer.

En af de mest påtrængende strukturelle udfordringer er en ny skattereform, der sænker skatten på arbejdskraft. Det er ikke økonomisk ansvarligt at pålægge virksomhederne en skat på viden og kompetence – slet ikke i et vidensamfund, hvor netop viden og kompetence er væsentlige konkurrenceparametre.

Dansk Handel & Service har flere gange påpeget det uholdbare ved at den offentlige sektor lægger beslag på flere ressourcer i den danske økonomi. Ifølge prognosen vil der i hvert af årene 2001-2003 være en stærkere vækst i den offentlige beskæftigelse end i den private. Dansk Handel & Service efterlyser derfor endnu engang en definition af

begrebet velfærdsstat og hermed en diskussion af omfanget og kvaliteten af de offentlige opgaver.

Ulighed og omfordeling i Danmark

Danmark er et af de lande i verden, hvor indkomsterne er mest lige fordelt som følge af en stor omfordeling. Det er Dansk Handel & Service' opfattelse, at omfordelingen er så massiv, at det direkte er skadelig for udviklingen af Danmark som en videnøkonomi i en globaliseret verden.

Formandskabets skriver ordret, at "en af den offentlige sektors hovedopgaver er at sikre en stor grad af lighed i forbrugsmulighederne". Dansk Handel & Service tager klart afstand fra den opfattelse. Det betyder ikke, at der ikke er behov for et vist omfang af omfordeling, men den danske velfærdsmodel må tages op til revision, herunder også den betydelige omfordeling i skatte- og afgiftssystemet.

Dansk Handel & Service efterlyser en grundig analyse af sammenhængen mellem graden af omfordeling, vækst og udviklingen i erhvervsstruktur på tværs af relevante lande. Formandskabet henviser kort til tre studier, der er uden klare konklusioner. En benchmarking af landene er et nødvendigt redskab, der er med til at sikre den rette fokusering, når man gennemgår og foreslår ændringer af de enkelte områder, hvor der i dag sker en omfordeling.

To af de konkrete områder Formandskabet foreslår ændret til at fungere mere hensigtsmæssigt er den marginale indkomstbeskatning og uddannelsesstøtten. Begge forslag kan i bedste fald opfattes som teoretiske regneeksempler eller i værste fald som tegn på en manglende forståelse for hvad, der driver vækstvirksomheder i dag og i fremtiden.

Drivkraften for virksomhederne er viden. Det gælder derfor om at sikre sig et uddannelsessystem, der giver så meget højt kvalificeret arbejdskraft som muligt. Derudover skal skattesystemet indrettes således, at det bliver attraktivt for de højt kvalificerede personer at arbejde i Danmark. En højere topskattesats vil direkte være et skridt i den forkerte retning.

Globalisering og det danske arbejdsmarked

Globaliseringen og den større internationale økonomiske integration ændrer det danske samfund på en lang række områder og deriblandt også på arbejdsmarkedet. Formandskabets analyse efterlader et indtryk af, at det eneste vigtige er, hvorledes produktionen af og handelen med varer påvirkes. Hvor er serviceerhvervene og handelen med tjenesteydelser i analysen? Serviceerhvervene udgør en betydelig og stadig større del af økonomien, især som følge af de udfordringer og muligheder globaliseringen har ført med sig.

Baggrunden for fokuseringen på den gamle økonomi i analysen hænger utvivlsomt sammen med det statistiske grundlag, der er årtier efter den økonomiske virkelighed. Det er ikke noget isoleret dansk problem, da det bl.a. kan henføres til en forældet europæisk branchenomenklatur, der desværre først skal revideres om fem år.

Dansk Handel & Service efterlyser også i dette kapitel en mere overordnet diskussion af hvor den danske økonomi og erhvervsstruktur er på vej hen ikke mindst i lyset af globaliseringen, og hvilke krav det stiller til det danske arbejdsmarked om fem, ti og tyve år.

I Formandskabets analyse konkluderes det, at det indtil videre i et lille omfang er den ufaglærte del af arbejdsmarkedet, der er blevet ramt, når virksomhederne er flyttet til udlandet. Tekstilbranchen fremhæves, men i den forbindelse nævnes det ikke, at virksomhederne i høj grad har beholdt udviklings- og designafdelingerne i Danmark. Det illustrerer netop, at udfordringen for den danske arbejdsmarkeds- og erhvervs politik ikke er at kæmpe for opretholdelsen af de lavtkvalificerede job, men at sikre sig en konsekvent opkvalificering af hele arbejdsstyrken.

Formandskabet fremhæver med rette udfordringen inden for uddannelsessystemet samt perspektiverne i en offentlig satsning inden for forskning og udvikling. Derimod advares mod, at man uddanner arbejdskraft, der efterfølgende forsvinder til udlandet. Dansk Handel & Service vil kraftig advare imod, at sådanne hensyn skal begrænse opkvalificeringen af den danske arbejdsstyrke. Der er grund til at frygte en stigende hjerneflugt til udlandet, men her er løsningen bl.a., at den danske beskatning af viden nedbringes, samt at der gives relevante efteruddannelsesmuligheder og en fastholdelse af en international visionær virksomhedskultur.

Finansrådet

Finansrådet deler overordnet formandskabets fremskrivning af den danske økonomi og vurderingen af den aktuelle økonomiske politik. Vismændene gentager deres forslag om omfattende reformer til forbedring af boligmarkedets funktionsmåde. Finansrådet vil gerne støtte forslaget om en liberalisering af boligmarkedet. Vismændene fremhæver i forbindelse med deres forslag om en stigning i ejendomsværdiskatten, at det vil have en gavnlig sideeffekt i form af lavere boligpriser til gavn for førstegangskøberne. Det er Finansrådets overbevisning, at det der tæller for de nye boligkøbere er den samlede boligydelse. Den vil ikke ændres ved et sådant forslag, der alene vil betyde, at de nuværende ejere lider et værditab.

Finansrådet er enige med vismændene i vurderingen af behovet for strukturreformer. Vi deler nemlig fuldt ud vismændenes bekymring omkring udviklingen i arbejdsstyrken, hvor

vismændene forudser, at der frem til 2010 alene vil være tale om en vækst i arbejdsstyrken på 20.000 personer selv med relativt optimistiske antagelser om virkningen af de tiltag, der allerede er taget, samt om integrationen af indvandrere på arbejdsmarkedet. En stigning på 20.000 personer er langt fra målsætningen om 85.000 personer.

Arbejdsstyrkens størrelse er af afgørende betydning for udviklingen i skattegrundlaget og for den langsigtede status for de offentlige finanser. Finansrådet er enig med vismændene i behovet for yderligere initiativer på arbejdsmarkedet og støtter forslaget om at øge tilbagetrækningsalderen. Vismændenes fremskrivning af en stigning i arbejdsstyrken på yderligere 36.000 personer ved at udsætte overgangen til efterløn til 62 år illustrerer en af vejene. Samtidig peger formandskabet på en bedre integration af indvandrerne. Finansrådet havde gerne set, at formandskabet havde taget lidt mere fat i denne debat og vil derfor gerne opfordre vismændene til at foretage en nærmere analyse af, *hvorfor* det kniber med integrationen på arbejdsmarkedet, og hvorledes problemerne kan afhjælpes.

Alternativet til en tilfredsstillende udvikling i arbejdsstyrken er – som vismændene anfører – offentlige udgiftsreduktioner eller skattestigninger. Finansrådet må på det kraftigste opfordre til, at resultatet ikke bliver sidstnævnte. Skattniveauet i Danmark er allerede for højt og Finansrådet vil derfor opfordre til at sænke de høje personskatter for at øge dynamikken i samfundet. Signalværdien heraf må ikke undervurderes. Vi glæder os over, at vismændene igen fremhæver, at topskatten begrænser arbejdsudbuddet i så høj grad, at der vil ske en betydelig stigning i aktivitetsniveauet ved at hæve grænsen. Finansrådet er af den mening, at man bør tage skridtet fuldt ud og fjerne topskatten.

Det er vigtigt at fokusere på gruppen af ”unge stjerner”, der er af stor betydning for bevarelsen af den danske velfærd. Som leddet lige under ledelsen i det offentlige og i de private virksomheder, er det en gruppe medarbejdere, der har en markant højere arbejdstid end gennemsnittet og ofte gør forskellen på succes og fiasko. De skal have et incitament til fortsat at yde den kæmpe indsats, der er behov for. Denne fokus savner Finansrådet i vismændenes analyse af ulighed og omfordeling i Danmark, som vi i øvrigt finder spændende. Kombinationen af en stigning i topskattesatsen og en hævnning af grænsen for, hvornår der skal betales topskat er ikke vejen frem. Skal vi undgå risikoen for, at ”de unge stjerner” flytter til udlandet eller – måske mere nærliggende vælger at gå ned i arbejdstid, vil grænsen skulle hæves så betydeligt, at en provenuneutral omlægning vil hæve satsen til et urealistisk højt niveau. Det er en decideret skattelettelse, der er behov for.

Det er interessant, at vismændene påpeger de meget store omfordelinger, der finder sted i Danmark – også i et livsindkomstperspektiv. Det fremhæves, at tilstedeværelsen af et omfattende socialt sikkerhedsnet kan føre til et skred i de sociale normer, således at det

bliver acceptabelt at modtage sociale ydelser, som man egentlig ikke har brug for. Det understreger behovet for en reform af skatte- og overførselssystemet, der øger incitamentet til, at den enkelte yder en ekstra indsats til glæde for dynamikken og væksten i samfundet.

Vismændene fremhæver i deres rapport de klart positive effekter, der er ved globaliseringen. Finansrådet er enig med vismændene i, at processen ikke bør stoppes, selvom globaliseringen kan påvirke arbejdsmarkedet i form af fx øget jobmobilitet, hvor virksomheder flytter arbejdspladser til udlandet. Det er vigtigt at holde sig for øje, at det ikke alene gælder lavtlønsområdet men også i stigende grad for højtuddannede som eksempelvis ingeniører. Finansrådet er også enig i vismændenes konklusion om, at det i den forbindelse er vigtigt at understrege uddannelsens betydning. Forudsætningen for, at Danmark fortsat er inde i billedet er, at vi har mere veluddannede medarbejdere end landene med lavere lønninger. Afsnittet understreger også, at omkostningerne ved at afvige fra lønudviklingen hos samhandelsparterne stiger betydeligt med globaliseringen. Det er således helt centralt, at virksomhedernes konkurrenceevne til stadighed trimmes.

Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd

Den økonomiske udvikling og de offentlige finanser

FTF er enig i Formandskabets anbefaling af, at den lempelse i finanspolitikken, som der er lagt op til med forslaget fra august 2001, bør foretages i den nuværende situation, hvor en recession er på vej i næsten alle større økonomiske områder i verden. FTF er derfor af den opfattelse, at det finanslovsforslag, der fremsættes efter nytår, bør indeholde mindst en tilsvarende lempelse.

Formandskabet peger i sine forslag til lempelse på, at såfremt dette sker ved at øge de offentlige udgifter, bør det ikke ske således, at det påvirker den flaskehalssituation, der er f.eks. på det sundhedspolitiske område. Det er imidlertid FTF's opfattelse, at lempelser, der betyder udvidelser af de offentlige udgifter, bør iværksættes på områder, hvor der er helt klart dokumenteret behov. Derfor bør der allerede nu iværksættes tiltag for at sikre rekruttering og fastholdelse af kvalificeret arbejdskraft på de flaskehalstruede områder. Det er nødvendigt for, at fremtidig arbejdskraftbehov på disse områder sikres.

Arbejdsmarked

De hidtidige erfaringer fra efterlønsreformen viser, at deltagelsen i efterlønsordningen er faldet markant for de 60-61 årige i overensstemmelse med de politiske intentioner. Nye ændringer i efterlønsordningen vil blandt andet på den baggrund give anledning til yderligere usikkerhed om efterlønsordningens fremtid. FTF ser på den baggrund ikke behov for nye politiske initiativer i forhold til efterlønsordningen.

Uligheder og omfordeling

Formandskabet foreslår i forhold til at øge omfordelingen, at der foranstaltes en reform på SU-området. Efter FTF's opfattelse vil det være at skabe problemer for rekruttering til de længerevarende uddannelser, hvis SU-mulighederne efter tre år omlægges til lån. FTF finder generelt, at antallet af SU-støtteår bør afhænge af uddannelsens længde.

Derudover er der dårlige erfaringer med, at uddannelsesstøtte sker i form af långivning. Dette forhold kan være med til at afskrække unge fra at søge længerevarende uddannelser. Da rekrutteringen netop som der påpeges i diskussionsoplægget, i forvejen er meget skæv med primært rekruttering af unge, hvis forældre har en længerevarende uddannelse, bør man være meget forsigtig med at indrette SU-systemet således, at der sker en forstærkning af denne skævhed.

Endelig bygger antagelserne om, at der ikke er en omfordelingseffekt af SU-systemet på, at aflønningen af personer med længerevarende uddannelse også i fremtiden bygger på de nuværende indkomstrelationer.

FTF er enig i Formandskabets betragtninger om, at indretningen af velfærdssystemet med velfærdskonti kan være med til at øge uligheden. FTF er imidlertid af den opfattelse, at Formandskabet undervurderer den ulighed, en sådan opsparingsordning på velfærdskonti vil skabe. FTF er af den opfattelse, at behovet og forbrug af offentlige velfærdsydelser, f.eks. i forhold til sundhedsydelser, førtidspensionering m.v., i langt højere grad opstår hos lavindkomstgrupperne.

FTF er derimod enig med Formandskabets betragtninger om, at der er fordele ved at anvende opsparingselementet til forsørgelse i alderdommen.

FTF er ligeledes enig i Formandskabets betragtninger om, at de uligheder, der er en del af skattesystemet i form af, at der er forskellige ejendomsværdibeskatningssatser, bør undgås, idet de ikke bygger på elementer, der skal skabe omfordeling mellem indkomstgrupper. Ligeledes er FTF af den opfattelse, at sociale ydelser, f.eks. boligstøtte, ikke bør afhænge af personens alder, men af personens økonomiske formåen.

Livsindkomster

Diskussionsoplæggets afsnit om udviklingen i livsindkomsterne viser, at det generelt ikke går så godt for de uddannede grupper i den offentlige sektor. Spørgsmålet er dog, om disse resultater ikke i højere grad er udtryk for konsekvenser af de valgte beregningsmæssige forudsætninger end udtryk for reelle udviklingstræk.

Globalisering

FTF er enig i, at de faglige organisationer er under pres, og at organisationsgraden er faldet gennem de sidste årtier i de fleste industrialiserede lande. Det skal i den forbindelse bemærkes, at en svækkelse af fagforeningernes position vil gøre det vanskeligt at udfylde den funktion, som parterne på arbejdsmarkedet er tiltænkt ifølge EU-traktaten med hensyn til udvikling og regulering af det europæiske arbejdsmarked.

Endelig skal det bemærkes, at velorganiserede arbejdsmarkeder som de nordiske er karakteriseret ved få og begrænsede konflikter og strejker. FTF er derfor af den opfattelse, at Danmark skal støtte etablering og udvikling af arbejdsmarkedsorganisationer hos vore nuværende og kommende samhandelslande. FTF finder det af stor betydning, at der er mulighed for arbejdsmarkedsparterne at kunne forhandle og kunne indgå i 3-partsforhandlinger med regeringerne.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Kapitel I. Konjunkturvurdering

AE er overordnet set enig med DØR i, at 2001 og 2002 vil være domineret af lav vækst og begyndende stigende arbejdsløshed. Og at fornyet fremgang i den internationale økonomi i løbet af 2002 efterhånden vil aflejre sig i fornyet fremgang for dansk økonomi. Umiddelbart virker DØR's prognose over udviklingen i arbejdsløsheden i de kommende år dog for svingende. Prognosen svarer således til, at ledigheden skal stige med over 30.000 personer i løbet af de kommende 12 måneder for herefter at falde med omkring 25.000 personer i de efterfølgende 12 måneder.

DØR's pointering af vigtigheden i, at den førte økonomiske politik understøtter de langsigtede udfordringer i dansk økonomi, er AE helt enig i. Fremtidige ændringer af skattesystemet skal tage afsæt i hensynet til internationaliseringen og udviklingen i arbejdsudbuddet. VK-regeringens skattestop og genindførelsen af diverse særregler i skattesystemet peger i den helt modsatte retning. VK-regeringens skattepolitik medfører en gradvis lempelse af skatten på fast ejendom og undergraver det fremtidige skattegrundlag.

AE deler fuldt ud DØR's vurderinger og anbefalinger omkring Nordsøbeskatningen – herunder en strammere beskatning af nuværende koncessioner inden 2012, og at dette nås ved en forhandlingsløsning. Det er samtidig klart, at staten kun kan nå et sådant forhandlingsresultat, hvis den troværdigt kan melde ud at ville stramme beskatningen

Kapitel II. Ulighed og omfordeling i Danmark

Efter AE's opfattelse præsenterer DØR i dette kapitel en række spændende og interessante fordelingsanalyser, der giver megen ny input til den fordelingspolitiske diskussion. Analyserne viser – efter AE's opfattelse – at den offentlige sektor også har en betydelig omfordelende rolle, når man ser på livsindkomster.

AE tilslutter sig DØR's kritik af "aldersrabatten" vedr. ejendomsværdiskat for pensionister. Gives de ældre mulighed for at indefryse ejendomsværdiskatten, vil de ikke komme i likviditetsproblemer ved afskaffelse af aldersrabatten.

AE kan tilslutte sig DØR's konklusion om, at det ikke er politiske tiltag, men derimod primært husprisstigninger og rentefald, der har medført, at uligheden har været svagt stigende i de senere år.

AE hæfter sig ved, at DØR viser, at høj social mobilitet er sammenfaldende med lighed i indkomstfordelingen. Den skandinaviske velfærdsmodel ser altså ud til at være mobilitetsfremmende.

AE er enig i DØR's konklusion om, at den sociale mobilitet i uddannelse er så lav, at det indikerer en uhensigtsmæssig udnyttelse af intelligensreserven. Såvel af hensyn til vores fremtidige vækstpotentiale som af hensyn til den fremtidige fordeling af levevilkårs-mulighederne, er det helt afgørende, at vi i langt højere grad får brudt den sociale arv.

Kapitel III. Globalisering og arbejdsmarked

AE er enig i mange af de konklusioner, DØR når frem til. Det er en udfordring både at kunne høste gevinsterne som følge af den teknologiske udvikling og den stigende globalisering og samtidig sikre, at de lavest uddannede ikke kommer til at betale en del af prisen for disse gevinster.

Denne udfordring bør efter AE's opfattelse løses ved, at man prioriterer voksen- og efteruddannelse højt med særlig vægt på en løbende opkvalificering af de dårligst uddannede. Også en aktiv arbejdsmarkedspolitik, der kan sætte hurtigt ind ved nedlukning af arbejdspladser, bør være et centralt element. Herudover er en fremadrettet erhvervs- og regionalpolitik samt en aktiv beskæftigelsespolitik, der fastholder en lav ledighed, vigtige elementer.

